

Undervisningsbeskrivelse

Stamoplysninger til brug ved prøver til gymnasiale uddannelser

Termin	Maj/juni 2023
Institution	Herning HF & VUC
Uddannelse	2-årigt HF
Fag og niveau	Dansk A
Lærer(e)	Kristian Sandholm Poulsen (KSP)
Hold	21s (2.s da)

Oversigt over gennemførte undervisningsforløb

Titel 1	”Syndefaldet” – litteraturanalyse
Titel 2	Grammatik og semantik
Titel 3	Dokumentarfilm (fakta og fiktion)
Titel 4	Nyheder og journalistik
Titel 5	Selvfremsstilling og SoMe
Titel 6	Romantikkens retninger og eventyr
Titel 7	”Lykke-Per” og Det moderne gennembrud
Titel 8	Retorik og argumentation
Titel 9	Diskursanalyse
Titel 10	Romanlæsning
Titel 11	Lyrik og modernisme
Titel 12	Repetition

Beskrivelse af det enkelte undervisningsforløb

Titel 1	Syndefaldet – intro til litteraturanalyse
Indhold	<p>Centrale begreber</p> <ul style="list-style-type: none"> • Syndefaldsmotiv (fald/forbrydelse + bodsgang/genoprettelse --> Ny viden), fx Adam og Eva, overgangen fra barn til voksen. • Motiv og tema (motiv er tekstens konkrete plan, men tema er dens egentlige budskab/overordnede emne) • Fortællertyper (fx tredjepersonsfortæller, upålidelig jeg-fortæller, personbunden fortæller) • Synsvinkler (fx indre og ydre synsvinkel og alvidende synsvinkel) • Medsyn (det sker i nutid) og bagudsyn (handlingen er sket, fortælles i datid) • Ydre og indre personkarakteristik (nogle gange skal man fortolke sig frem til den indre) • Flade og runde personer (flade er figurer, som fx i et eventyr, mens runde er mere realistiske med fx indre syn) • Miljøkarakteristik (hvor/hvornår foregår det- hvad siger miljøet om personerne?) • Intertekstualitet (tekster låner af hinanden og referer tilbage til tidligere tiders tekster og temaer) • Metoder: • Forforståelse/fortolkningshypotese (hvad forventer vi af en bestemt teksttype før vi læser den?) • Analyse (bruge fagbegreber til at beskrive teksten) • Fortolkning: Koble tekstens konkrete niveau til tekstens abstrakte/symbolske niveau • Perspektivering (sætte tekster ind i en større sammenhæng). • Novelletræk: Klassisk og moderne (se pdf) <p>Kernestof</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pdf: Kompendium om syndefald: • Perspektiver i dansk (Af Rangvid og Sørensen, Dansk lærerforening 2018), s. 17-20, s. 62-85, inkl. Bodelsen: "Drivhuset" og Mark Twain (oversat) • Syndefaldet (bibeltekst fra 1. Mosebog kap. 3) • Adam og Evas dagbog, Mark Twain, (uddrag), 1931 • Evas dagbog, Mark Twain, (uddrag), 1905 • Lindormen (folkeviser), ukendt årstal • Billedbogen Gud og Adam af Kim Fupz Aakeson (uddrag), 2014 • Pdf: Kort om folkeviser 2021 • Pdf: Helle Helle - Sit eget system - Biler og dyr (2000) • Pdf: Anders Bodelsen - Drivhuset 1965 • Pdf: Fortællerens viden og synsvinkel • Pdf: Fortælle teori • Pdf: Genre og hybridform • Pdf: Novellen – klassisk og moderne <p>Supplerende stof:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksempel på en kædedans til folkeviser: https://www.youtube.com/watch?v=R48wuNFTaPc • Musikalsk eksempel på folkeviser: https://www.youtube.com/watch?v=-aL2VCf7oR4 • Serien SKAM, 1. sæson. Kan ses på DR tv (første afsnit+manus er kernestof): https://www.dr.dk/drtv/episode/skam_57456

	<ul style="list-style-type: none"> • Blog til første sæson: https://skam.p3.no/sesong/1/ • Oplæsning af Lindormen: https://hhfvuc-my.sharepoint.com/:v/g/personal/ksp_hhfvuc_dk/EfBuYPS-PZtJkaIN9dcPS8MBHCKQ6xlZe-R0K726d-eKVg • Samt lærerens øvrige materiale samt notatark og opgaver under Syndefald i TAMS og OneNote
Omfang	Fra 13/8 2021 til 12/10 2021, i alt 19 moduler (38 lektioner a 45 min. = 28,5 timer); normalsider: 153,5
Særlige fokus-punkter	<p>Fokus for forløbet er inden for det litterære perspektiv at kende til og kunne anvende: Grundlæggende litterær analyse: fortolkningshypotese, fortæller, synsvinkel, person- og miljøkarakteristik, intertekstualitet og perspektivering. Værklæsning (SKAM) læseteknikker, skriftlighedsforløb (skrivehandlinger: redegørelse, personkarakteristik, citatteknik (præsentation, citat og kommentar), kreative skriveopgaver (findes i kompendiet). Fra læreplanen er opnået:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst mundtligt, skriftligt såvel som multimodalt - anvende centrale skriftlige fremstillingsformer (herunder redegøre, diskutere, analysere, fortolke og vurdere) med formidlingsbevidsthed. - analysere, fortolke og perspektivere fiktive og ikke-fiktive tekster - demonstrere viden om fagets identitet og metoder - Verdenslitteratur i oversættelse
Væsentligste arbejdsformer	Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klassediskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skriveøvelser, gruppearbejde, herunder CL.

[Retur til forside](#)

Titel 2	Grammatik og semantik
Indhold	<p>Centrale begreber</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ordklasser, fx substantiv, verbum og adjektiv osv. • Funktionsanalyse: nexus (subjekt og verbal) samt objekter (direkte og indirekte) • Hel- og ledsætning, kommatering (med startkomma) • Semantiske skemaer (opdel betydningsbærende ord, fx navneord og tillægsord i betydningskategorier). • Vurdering af tekst og kommunikation ud fra grammatik, fx sætningslængde, antal af ledsætninger o.lign. <p>Kernestof</p> <ul style="list-style-type: none"> • Video med Thomas Skov: • Ordklasser: https://sproget.dk/leg-og-ler/grammatik-for-dummies/ordklasser-1 • Subjekt: https://sproget.dk/leg-og-ler/grammatik-for-dummies/subjekt-1 • Verballed: https://sproget.dk/leg-og-ler/grammatik-for-dummies/verballed-1 • Objekt: https://sproget.dk/leg-og-ler/grammatik-for-dummies/objekt-1 • Fra ”Styr på sproget” systime iBog: • Oversigt – ordklasser: https://styrpaasproget.systeme.dk/?id=p130 • Oversigt – sætningsanalyse (med nexus): https://styrpaasproget.systeme.dk/?id=131 • Øvelse med navneord, tillægsord udsagnsord: https://styrpaasproget.systeme.dk/?id=c712 • Øvelser med biord og stedord: https://styrpaasproget.systeme.dk/?id=c711 • Øvelse (navneord/tillægsord/udsagnsord/biord/stedord): https://styrpaasproget.systeme.dk/?id=c710 • Skriveøvelse om ordklasser: https://styrpaasproget.systeme.dk/?id=c798

	<p>Kernetekster fra forløbet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Semantik (fra gymdansk.dk af Jan Petersen): https://www.gymdansk.dk/semantiske-felter.html • Rifbjerg ”Livet i badeværelset”, <i>Konfrontation</i> 1963 (find ordklasser – filen er i TEAMS) • Seeberg: ”Biografi af en snegl”, 1981 (find semantiske skemaer – filen er i TEAMS) • Hjemmesideanalyse (professionsrettet værk/selvvalgt værk, komparativ analyse og vurdering af sprog og kommunikation ud fra målgruppe), fx: Business Development: http://bachelor.au.dk/bde/ og pædagogisk assistent: http://www.via.dk/da/uddannelser/erhvervsuddannelser-og-hf/paedagogisk-assistent <p>Supplerende stof:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pdf'er i TEAMS med sproghjælp • Øvelser fra sproget.dk: • Ordklasser: https://sproget.dk/leg-og-ler/grammatik-for-dummies/ordklasser-1/ovelses-om-ordklasser • Subjekt: https://sproget.dk/leg-og-ler/grammatik-for-dummies/subjekt-1/ovelses-om-subjekt • Verballed: https://sproget.dk/leg-og-ler/grammatik-for-dummies/verballed-1/ovelses-om-verballed • Objekt: https://sproget.dk/leg-og-ler/grammatik-for-dummies/objekt-1/ovelses-om-objekt
Omfang	Fra 25/10 2021 til 23/11 2021: 9 moduler = 18 lektioner = 13,5 timer; normalsider: 37,4
Særlige fokus-punkter	<p>Fokus for forløbet er inden for det sproglige og litterære perspektiv at kende til og anvende ordklasser og semantik, funktionsanalyse og syntaks, kommatering (og hel- og ledsætning), karakterisere og vurdere sprogbrug ud fra grammatiske iagttagelser. Fra læreplanen er opnået:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grammatisk sikkerhed - Udtrykke sig korrekt og præcist - Sprogets funktion og variation - Sproglig analyse/fortolkning/vurdering - fx karakterisere ordvalg - Semantisk og pragmatisk tilgang til sprog - Professionsrettet værk læsning
Væsentligste arbejdsformer	Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klasses Diskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skriveøvelser, gruppearbejde, herunder CL.

[Retur til forside](#)

Titel 3	Dokumentarfilm mellem fakta og fiktion
Indhold	<p>Forløbet fokuserer bredt på dokumentar, fra filmiske virkemidler i medieværket ”Testamentet”, teori om fortælleform og dokumentartype samt forskellen på fakta og fiktion med hhv. autencitets- og fiktionsmarkører og hybridformer (blandinger).</p> <p>Centrale begreber</p> <ul style="list-style-type: none"> • Filmiske virkemidler, herunder kamerabevægelser (fx tilt/zoom), perspektiver (frø/normal/fugl), beskæring (nærbillede/ultranær (subjektiv, indlevelse, viser følelser) vs. panoramabillede/supertotal (overblik, virker troværdig)).

- Lyd: Synkron lyd (fx reallyd) vs. asynkron lyd (fx underlægningsmusik); lys: fx high-key og low-key
- Klipping: Kontinuitetsklipping (usynlig klipping) skaber sammenhæng og er usynlig vs. montageklip (synlig): Skaber en metaforisk sammenhæng og/eller en række spring i tid og sted, er ofte meget synlig (Kuleshov-effekten).
- Næranalyse af scener fra dokumentarfilmen ”Testamentet” (medieværk) og filmiske virkemidler i kortfilmen ”Årets flirt”.
- Fakta- og fiktionskoder og hybridformer: Faktakoder signalerer at teksten er fakta, men kan anvendes i fiktion for at skabe autencitet, fiktionskoder/fiktionalitet signalerer at teksten er opdigtet,
- men kan anvendes i fakta for at skabe underholdning, fx et episk træk som en spændingskurve med tilbageholdelse af viden. Hybridform: Faktion, blander fakta- og fiktionskoder.
- Dokumentarter:
 - Portrættet (fokus på individ),
 - sociologisk (fokus på en gruppe)
 - institutionel (fokus på samfundsinstitution)
 - sagsorienteret (fokus på samfundet eller en sag, der behandles journalistisk).
- Fortælleformer:
 - Observerende (fluen på vægge),
 - autoritativ (vil virke troværdig, speak: voice of God – fx TV-avisen)
 - interaktiv (værten henvender sig direkte til seeren, fremstår som tydelig afsenderinstans)
 - poetisk (skaber metaforiske sammenhænge og stemninger – præger modtagernes fortolkning).
- Bølgemodellen skaber små, episodiske spændingskurver, er ofte en faktakode i modsætning til berettermodellen, som signalerer fiktion og spændingsopbygning (fx i en nyhedsudsendelse).
- Diskussion af etik og begrebet ”Socialpornografi” (at udsatte, social marginaliserede og folk med problemer ofte bliver udleveret i dokumentarfilm, nogle gange som ren underholdning).

Kernestof

- ”Testamentet”, dokumentarfilm af Christian Sønderby Jepsen m.fl. 2011 (få adgang af læreren)
- Om filmiske virkemidler:
 - <https://filmcentralen.dk/gymnasiet/filmsprog/billedbeskaering>
 - <https://filmcentralen.dk/gymnasiet/filmsprog/kameravinkler>
 - <https://filmcentralen.dk/gymnasiet/filmsprog/lyd>
 - <https://filmcentralen.dk/gymnasiet/filmsprog/kamerabevaegelser>
 - <https://filmcentralen.dk/gymnasiet/filmsprog/klipping>
 - <https://filmcentralen.dk/gymnasiet/filmsprog/lys>
- Klippe-teori (montage og usynlig klipping med metaforisk effekt):
 - The Kuleshov-effekt: <https://www.youtube.com/watch?v=gG13LJ7vHc>
 - Hitchcock Explains the Kuleshov Effect: <https://www.youtube.com/watch?v=96xx383piI>
- Følgende pdf-filer (teori):
 - ”Dokumentar – kompendium” (Granild & Wolfhagen: *DOX – Forløb i medier*, L&R 2016, s.14-26)
 - ”EKKO – Socialpornografi” (Pedersen, Max: ”Socialpornografi og mediealfonser”, Ekko Film, 11.11.2004)
 - ”Dokumentarter og fortælleformer” (fra Langdahl, Berit m.fl.: *Krydsfelt*, Gyldendal, 2011, s. 298-301)
- Følgende film (til delemnet om etik og ”socialpornografi”):
 - Konspirationsfolket har ordet: https://www.dr.dk/drtv/serie/konspirationsfolket-har-ordet_271032

	<ul style="list-style-type: none"> ○ De særligt farlige: https://www.dr.dk/drtv/serie/de-saerligt-farlige_292511 ○ Hjemløs på Instagram: https://www.dr.dk/drtv/serie/hjemloes-paa-instagram_6690 • Anslag fra følgende film/udsendelser (til analyse af fortælleform og dokumentartype, få adgang af læreren til at gense filmene efter behov): <ul style="list-style-type: none"> ○ "Blodets bånd", Jepsen og Jørgensen 2013 ○ "Den sorte boks: Mysteriet om Rasmus", TV2 2008 ○ "Rocket Brother" af Kasper Torsting, 2003 ○ "Historier fra en politistation" Lars Schou og Lars Engels, DR 2000 ○ "Kontant", DR, 15. dec. 2021 <p>Supplerende stof:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fakta og fiktion (af KSP).pdf (teori) • Fakta og fiktion PP.pdf (teori) • Mødet (Øvig Knudsen).pdf (fra bogen <i>Birkedal</i>, Gyldendal 2004), eksempel på blanding af fakta og fiktion • Video: <ul style="list-style-type: none"> ○ Eks. på fakta: TV-Avisen 17.8 1978 (de første 3 min.): https://www.youtube.com/watch?v=xmcYLfpCeA0 ○ Eks. på fiktion: Arene animationsfilm, 3D College Denmark & Clausen: https://www.youtube.com/watch?v=LXEGH2g3DCo ○ Eks. på faktion: "Slaughterbots", kampagne mod AI (blander fakta og fiktion) fra autonomousweapons.org: https://www.youtube.com/watch?v=9CO6M2HsoIA ○ Kortfilmen "Årets flirt" af Sabrina Ferguen (2020), Premiere Shortlist (som eks. på filmiske virkemidler): https://www.ekkofilm.dk/shortlist/film/arets-flirt/
Omfang	Fra 25/11 2021 til 13/01 2022: 16 moduler = 32 lektioner a 45 min. = 24 timer; normalsider: 138,8
Særlige fokuspunkter	Det mediemæssige perspektiv, herunder særligt filmiske virkemidler; fx billedudsnit, perspektiv, kamerabevægelse, lys og lyd, klipning mm. Fra læreplanen er opnået: <ul style="list-style-type: none"> - medieanalyse og -fortolkning, herunder basale filmiske virkemidler - et medieværk (dokumentar) - analyse og vurdering af mediens brug i sociale, kulturelle og historiske sammenhænge
Væsentligste arbejdsformer	Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klassediskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skriveøvelser, gruppearbejde, herunder CL.

[Retur til forside](#)

Titel 4	Nyheder og journalistik
Indhold	<p>Centrale begreber</p> <p>1. del af forløbet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grundlæggende om avisjournalistik: De 5 nyhedskriterier AVISK: Aktualitet, Væsentlighed, Identifikation, Sensation, Konflikt – hvorfor udvælges stoffet som det gør (dokumentar om hvad der ikke kommer med og hvorfor). • Avistyper: Informationsstof vs. opinionsstof, landsdækkende vs. lokalavis, omnibusavis vs. • nicheavis osv. Avistyper koblet til vælger- og målgrupper (med udgangspunkt i Information, Politiken, Jyllands-Posten, Berlingske, Kristeligt Dagblad). Stofområder: Indland, udland, politik, erhverv, kultur, sport osv.

Titel 5	Selvfremsstilling og SoMe
Indhold	<p>Centrale begreber</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goffmann: Frontstage og baskstage, face, facetrussel og facework (nedtrapning) • + Meyrowitz: middle region • Sproghandlinger (samtalestrukturerende, informerende, følelses- og holdningsmæssige og handlingsregulerende) • Undertekst (indirekte sproghandlinger) • Medialekt: ny, online måde at bruge sproget på. Neografi: Ny tegnsætning (herunder syntaktiske tegn og kommunikative tegn, hvor tegnene mister grammatisk betydning, men får en ny semantisk betydning) • Det retoriske pentagram (afsender-modtager-forhold/analysemodel) • Analyse af kommunikationssituationen på Mette Frederiksen's opslag om makrelmadden ud fra forløbets begreber. • Produktion/innovative øvelser/remediering og refleksion: lav en snap, udarbejdet analysemodeller i grupper <p>Kernestof</p> <ul style="list-style-type: none"> • I kompendiet "Perspektiver – Selvfremstilling og SoMe": • "Perspektiver i dansk" (af Rangvid og Sørensen, Dansk lærerforening 2018), s. 86-89, 94-95, 98-103 • Kommentarspor til Fie Laursens "Min ærlighed" • Digte i kompendiet: <ul style="list-style-type: none"> ○ Casper Eric: "jeg har en samtale" 2014 i digtsamlingen "7/11" (trykt fra antologien til "Perspektiver" s.30-31) ○ Kasper Bjerre: to uddrag fra digtsamlingen "Svovl" 2016 (trykt fra antologien til "Perspektiver" s.32-33) • Video: <ul style="list-style-type: none"> ○ Uploaded', Kampagnefilm lavet af Medierådet for Børn og unge, 2017, "Oplødet": https://www.medieraadet.dk/medieraadet/digitaldannelsesforaeldresom-digitale-rollemodeller ○ Fie Laursen: "Min ærlighed" (find på YouTube eller spørg læreren for adgang) • Kompendiet "Medialekt" (Hougaard, Tina Thode m.fl. "Sprog i sociale medier", Dansk lærerforening's forlag (2018) s. 56 – 73) • Novellen "Ved Alteret" af Herman Bang, 1880 (selvfremstilling i litteraturhistorien) • I pdfen "Prøveeksamen makrelmad": <ul style="list-style-type: none"> ○ Tekst 1: Facebook-opslag af Mette Frederiksen d. 30. januar 2021 med uddrag af kommentarsporet. ○ Tekst 2: nyheder.tv2.dk 3. feb. 2021 https://nyheder.tv2.dk/2021-02-03-mettefrederiksen-delte-billede-af-sin-makrelmad-kommentatorer-haefter-sig-ved-det-hun • Det retoriske pentagram: https://perspektiver.ibog.dansklf.dk/index.php?id=138 <p>Supplerende stof:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forfatterweb: "Caspar Eric": https://forfatterweb.dk/oversigt/eric-caspar • Sproghandlinger: https://www.youtube.com/watch?v=RRB8G9XmwNA • Selvfremstilling PP (ligger som pdf)
Omfang	Fra 08/03 2022 til 21/04 2022, 15 moduler = 30 lektioner a 45 min. = 22,5 timer; normalsider: 120,8

Særlige fokus-punkter	<p>Det mediemæssige perspektiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kommunikationsanalyse – medieanalyse og -fortolkning – analyse og vurdering af mediers brug i sociale, kulturelle og historiske sammenhænge – produktivt arbejde med medieudtryk i sociale sammenhænge <p>kritisk-analytisk, ansvarligt og reflekteret til de digitale medier og deres anvendelsesmuligheder.</p> <p>udarbejdelsen af skriftlige, mundtlige og multimodale produktioner</p> <p>kreative og innovative løsninger med it i faglige sammenhænge</p> <p>Elevernes arbejde med at udvikle og reflektere over egen digitale identitet</p> <p>Det sproglige perspektiv: sproglig analyse, fortolkning og vurdering</p> <p>Det litterære perspektiv:</p> <p>litteraturanalyse og -fortolkning</p> <p>litteratur-, kultur-, og bevidsthedshistoriske perspektiveringer</p> <p>tekster gennem kreative arbejdsprocesser.</p>
Væsentligste arbejdsformer	<p>Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klassediskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skriveøvelser, gruppearbejde, herunder CL.</p>

[Retur til forside](#)

Titel 6	Romantikens retninger og eventyr
Indhold	<p>Centrale begreber:</p> <p>Romantikken er både en forlængelse og et opgør med oplysningstidens fornuft. Ind med følelser. 1800-tallet er præget af krise og censur, og i kulturen vender man sig indad mod sindet, naturen og det nationale. I romantikken er alting besjælet og sammenhængende (monisme), undtaget i romantismen (dualisme).</p> <p>De romantiske retninger:</p> <p>Universalromantik: Idealisme, Oehlenschläger ("Guldhornene" rummer alle elementer fra romantikken, fx både det universelle og det nationale. Panteisme (Gud er i alt) og monisme/organismetanken (enhedstænkning - ånd og materie er ét). Kunstneren er et særligt udvalgt geni, der kan fornemme enheden i alt, opnår idyllisk enhedsfølelse med naturen/det guddommelige</p> <p>Nyplatonisme: Staffeldt ("Indvielsen"), dualisme (todelthed), splittelse (ånd og materie er adskilte). Kunstneren kan ikke op opnå en idyllisk oplevelse. Platons hulelignelse: Mennesket er som fanger i en hule, de kan ikke se virkeligheden som er ideernes verden. I stedet ser de kun afskygninger af sandheden, dvs. fænomenernes verden (materien).</p> <p>Nationalromantik og biedermeier: Oehlenschläger ("Der er et yndigt land") og Grundtvig ("Danmarks trøst"). Mottoet: "Hvad udad tabes, skal indad vindes", både ved at heden opdyrkes og kulturelt, kunstnerisk og videnskabeligt (kaldes også Guldalderen). Nationen og folket hyldes, Danmarks oldtid trækkes frem. Biedermeier-idyl: husmoderen er tidens helt(inde), hjemmet er hendes domæne. Familieværdier og "ude godt, men hjemme bedst" (jf. dansk hygge), perspektivering til to popsange og DF's valgplakater.</p> <p>Romantisme: St. St. Blicher – den upålidelige jeg-fortæller, vandringsmanden/dobbeltgængerens som motiv. "Den mørke romantik", det forbudte og skjulte kommer frem i lyset. "Trækfuglene": Fuglemetaforik: Fuglen i bur er en metafor for sjælen, der skal slippes fri, dvs. kroppen (buret) skal dø. Minder om Staffeldt.</p>

Eventyr:

- Folkeeventyr i middelalderen: underholdning og psykologisk symbolske fortællinger for både børn og voksne – viser, hvilke gode egenskaber, der gør den mindste til helt (bagvægtsreglen). Fortalt i middelalderen fra mund til mund. Er først nedskrevet langt senere af fx Bdr. Grimm og Svend Grundtvig og Evald Tang Kristensen. To typer: trylleeventyr og skæmte-eventyr (mere realistisk, gør grind med samfundets autoriteter). ”Den lille pige og slangen”, (folkeeventyr/trylleev.) med tre prøver. Eventyret fremstår simpelt, da det ikke følger kontraktmodellen (pigen gør alt det rigtige og bryder ingen løfter). ”Kong Lindorm” (folkeeventyr/trylleev.) – dronningens utroskab (kontraktbrud) fører til en prins, der må kæmpe med sin dyriske side (i form af en slange).
- Kontraktmodel: Ligner hjemme-ude-hjem (en helt bryder et løfte af en slags og må gøre det godt igen ved en bodsgang). Aktantmodel: Helten vil opnå et objekt, som er givet, samt en modtager som skal have det. Har en hjælper og modstander.
- Orlis episke love (strukturel læsemetode): Folkeeventyr har altid modsætninger, tre-tallet som magisk/som tre prøver, gentagelser, overskuelighed (få personer), starter og slutter kort med faste vendinger.
- Kunsteventyr: H.C. Andersen ”Skrubtudsen” – eksempel på nyplatonisme, hvor skrubtussen vil op i en anden verden. H.C. Andersen: ”De røde sko” – biedermeier: En moralsk fortælling om at søge mod det gode, kristne hjem væk fra synden (kontraktbrud).

Pensum

Kernestof:

Bertelsen m.fl.: *Litteraturhistorien på langs og på tværs*, Systime iBog, efterår 22:

1800-1870: Romantikken: <https://litthist.systime.dk/?id=124>

Romantikens samfund: <https://litthist.systime.dk/?id=161>

Universalromantikken: <https://litthist.systime.dk/?id=159>

H.C. Andersen: <https://litthist.systime.dk/?id=251>

Nationalromantikken i Danmark: <https://litthist.systime.dk/?id=162>

Om biedermeier: <https://litthist.systime.dk/?id=164>

Om Blicher: <https://litthist.systime.dk/?id=164#c431>

Om romantisme: <https://litthist.systime.dk/?id=165>

danmarkshistorien.dk: ”ADAM OEHLenschLÄGER "GULDHORNENE 1802”, bsgt. april 2014 (link er dødt, tekst som pdf i TEAMS)

Fibiger, Johs.: *Litteraturens veje*, Systime iBog, besøgt efteråret 2022:

<https://litteraturensveje.systime.dk/?id=826> OBS: Er i PDF: ”universalromantik vs nyplatonisme (hulelignelsen).pdf”

Larsen, Ole S.: *Håndbog til dansk*, Systime iBog, besøgt efterår 2022:

Nyplatonisme og Schack Staffeldt: <https://litthist.systime.dk/?id=158>

Eventyr: <https://hbdansk.systime.dk/?id=172#c1166>

Aktantmodellen: <https://hbdansk.systime.dk/?id=241#c954>

Biografisk metode: <https://hbdansk.systime.dk/?id=241#c903>

Nielsen, Anette: ”Jeg-fortæller”, Skriveøvelser til HF, systime 2014 (pdf)

”Romantikken” fra Ind i dansk: <https://indidansk.dk/romantikken>

Litteratur (analyseret):

Blicher, St. St.: ”Sig tiden nærmer”, prælude fra *Trækfuglene. Naturkoncert* (udkom i august 1838 i Randers Avis), trykt fra Højskolesangbogen

Faber, Peter: ”Højt fra træets grønne top”, 1848

Grundtvig, N.F.S.: ”Langt højere bjerge”, oprindeligt ”Danmarks Trøst” (1820)

Skovgaard, Joachim Frederik: ”Eva og slangen” (maleri 1909)

Staffeldt, Schack van: ”Indvielsen”, *Digte 1804* (1804)

Öehlschläger, Adam: ”Fædrelands-Sang” (Der er et yndigt Land) 1819 (1823)

Öehlschläger, Adam: ”Guldhornene” (1802) i *Digte 1803* (dec. 1802)

	<p>Folkeeventyr: ”Den lille pige og slangen”, dansk folkeeventyr, ukendt oprindelse ”Kong Lindorm”, dansk folkeeventyr, ukendt oprindelse Kunsteventyr: Andersen, H.C.: ”De røde Sko”, 1845 Andersen, H.C.: ”Skrubtudsen” 1866</p> <p>Supplerende: Video: ”Øgendahl og de store forfattere: H.C. Andersen”, DR august 2018, besøgt på https://www.dr.dk/skole/dansk/hc-andersen-0 (log ind med uni-login) Thomsen, Liv: ”Store tanker og trange tider” nr. 1-4, DR2, 2004, set efterår 22 på mitcfu.dk (kontakt læreren for adgang). Kan også findes på youtube. Rather Homemade: ”Romantikken – Hvad skete der lige der?”, youtube.com juni 2014, bsgt. efterår 22: https://www.youtube.com/watch?v=bMeBVNkgBmM Rødhætte p3: https://www.youtube.com/watch?v=az5vQwrHHCmN Andet: Bertelsen m.fl.: Litteraturhistorien på langs og på tværs, Systime iBog (efterår 22): https://litthist.systime.dk/?id=252 i pdf: Grundtvig – forfatter og præst Blicher, St. St.: ”Le petitmaître d’école” (novelle, ukendt årstal, versioneret af læreren) PDF: ”Nationalromantik i dag” med DF valgplakater og sangene Natasja: <i>Gi' mig Danmark tilbage</i>, 2007, og Petersen, Carl Emil: <i>Frit land</i>, 2015 Munk, Jørgen: Om ”Sig nærmer tiden”, fra Højskolesangbogens forlags hjemmeside, besøgt efterår 2022: https://hojskolesangbogen.dk/om-sangbogen/historier-om-sangene/s/sig-naermer-tiden Skovgaard, Joachim Frederik: ”Eva og slangen” (maleri 1909) i pdf: Stilsæt – eventyr (til ”De røde sko”) Hertil lærerens PowerPoint og materiale i TEAMS</p>
Omfang	Fra d. 9/8-23 til d. 14/11-23: 26 moduler (52 lektioner a 45 min.) = 39 timer Normalsider: 203
Særlige fokus-punkter	Det litterære perspektiv, litteraturhistorie, tekst fra romantikken. Teksters betydning i samtiden. Samspil med kultur. Kanon: Oehlenschläger, Grundtvig, Blicher, Andersen.
Væsentligste arbejdsformer	Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klasses Diskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skrivelser, gruppearbejde, herunder CL.

[Retur til forside](#)

Titel 7	”Lykke-Per” og Det moderne gennembrud
Indhold	<p>Centrale begreber Det moderne gennembrud: Litteraturhistorisk periode, ca. 1871-1910, opgør med traditioner og forrige periode (romantik). Georg Brandes siger at litteraturen skal sætte problemer under debat. Forfattere: Henrik Pontoppidan (1857-1943), dansk forfatter, præstesøn og ingeniør. Ville bl.a. sætte de fattiges problemer til debat i litteraturen (<i>Lykke Per</i>)</p>

	<p>Herman Bang: Værklæsning: uddrag af Pontoppidans <i>Lykke Per</i> (1898-1904) samt tv-serien af samme navn. Historien er delvist inspireret af Pontoppidans liv. Per (Peter) symboliserer brydningen mellem tradition og modernitet og mellem arv og miljø. Per vil stikke af fra sit miljø (traditionerne) og forfølge sin "arv", dvs. sine egne evner og ambitioner. Han ender med at finde "lykken" alene – måske fordi hans miljø (opvæksten som præstesøn) var stærkere end hans evner.</p> <p>Kernestof</p> <p>Baggrundsstof</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bertelsen m.fl.: <i>Litteraturhistorien på langs og på tværs</i>, Systeme iBog, efterår 22: <ul style="list-style-type: none"> ○ Det moderne gennembrud: https://litthist.systeme.dk/?id=125 ○ Samfundet https://litthist.systeme.dk/?id=138 ○ Livssyn/Georg Brandes: https://litthist.systeme.dk/?id=139 • DR: "Øgendahl og de store forfattere" (Henrik Pontoppidan), dr.dk: https://www.dr.dk/skole/henrik-pontoppidan • "Henrik Pontoppidan og DMG – forfatterweb.pdf" (af Johannes Fibiger og Troels Hughes Hansen, forfatterweb 2002 og 2018) <p>Litteratur/film</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bang, Herman: "Ved Alteret" novelle, 1880 • Bille August (instruktør): "Lykke-Per", udgave fra TV2 i 4. dele, besøgt via CFU (få adgang af lærere) • Brandes, Georg: "Indledning til Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Litteratur". Uddrag af første forelæsning, 3. november 1871, Københavns Universitet (pdf/OneNote) • Christensen, Søren Vrist: "Det moderne gennembrud", youtube.com 24. jan. 2017: https://www.youtube.com/watch?v=Uy29WdY7TYE • Pontoppidan, Henrik: <i>Lykke-Per</i> uddrag i PDF: Lykke-Per uddrag (prøveeks) <p>Supplerende stof:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anny madsen på litteratursiden.dk 2018, besøgt 2022: https://litteratursiden.dk/anmeldelser/lykke-af-henrik-pontoppidan • PowerPoint: Pontoppidan Lykke Per PP (ligger som pdf) • Rather Homemade: Det Moderne Gennembrud, youtube 2015: https://www.youtube.com/watch?v=BqHK5gUqzuz • Thomsen, Liv (vært/tilrettelægger): <i>1800-tallet på vrangen</i> DR 2007: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kulturkamp, kapitalisme og bordelromaner: https://www.dr.dk/drtv/episode/1800_tallet-paa-vrangen_-kulturkamp-kapitalisme-og-bordelromaner-1864_1880_70416 ○ Revolutionsdrømme, realisme og dobbeltmoral: https://www.dr.dk/drtv/episode/1800_tallet-paa-vrangen_-revolutionsdroemme-realisme-og-dobbelmoral-1880_1890_70412
Omfang	<p>Forløbet om om Lykke Per løb fra 28/04 2022 til 16/05 2022, 5 moduler = 10 lektioner a 45 min. = 7,5 timer; normalsider: 79,3</p> <p>Forløbet om D.M.G. løb fra 15/11-23 til 1/12-23; 6 moduler (12 lek. A 45 min.) = 9 timer. Normalsider: 38</p>
Særlige fokus-punkter	<p>Det litterære perspektiv. "Lykke-Per" som værk (film og roman-uddrag) og kendskab til remediering – der arbejdes videre i forløbet om det moderne gennembrud. Det moderne gennembrud, litteratur efter 1870, realisme, Pontoppidan, Bang</p>
Væsentligste arbejdsformer	<p>Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klassediskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skriveøvelser, gruppearbejde, herunder CL.</p>

[Retur til forsiden](#)

Titel 8	Retorik og argumentation
Indhold	<p>Centrale begreber</p> <p>Retorik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ciceros retoriske pentagram - fem dele, som skal passe sammen: Afsender -> budskab -> modtager + sprog/genre og situation/kontekst • Appelformer: logos (med logik), patos (med følelser), etos (via troværdighed). • To typer af etos: Initialetos (forventningsetos) og situationsetos (opbygges) <p>Argumentation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toulmin: Påstand (det man vil overbevise om), belæg (begrundelsen), hjemmel (sammenhængen mellem påstand og belæg, bygger på en uskreven regel/opfattelse) • Toulmins udvidet model: rygdækning (bevis), styrkemarkør (kraftudtryk), gendrivelse (en svag modargumentation, der let kan ”skydes ned” – viser overskud) • Argumenttyper: fx autoritetsargument, ordvalgsargument + fejltyper: fx stråmand (lægge ord i munden), ad-hominem (gå efter manden), cirkelslutning • Talegenre: Den informerende (juridiske) tale, den overbevisende (politiske) tale og den underholdende tale (lejlighedstale) <p>Talanalyse og vurdere kommunikationssammenhæng</p> <ul style="list-style-type: none"> • Birgitte Nyborgs tale i serien ”Borgen” (politisk tale, mest etos (hun fremstår troværdig, på linje med seerne), noget patos (drømmen om et nyt Danmark) og lidt logos (biler kan ikke selv løse klimakrisen) • Jens Stoltenberg (norsk tekst, politisk og lejlighedstale, patos og etos) • Kronprinsens tale til sin mor (lejlighedstale, lidt informerende, patos og etos, meget initial-etos, da prinsetitlen skaber troværdighed på forhånd.) <p>Debat om aflysnings-kultur og blackfacing:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intro til grundbegreber i retorik og argumentation (lærerens eget materiale) • ”Pyrus” blev aflyst julen 2022 – hvad er blackfacing (tradition fra USA, hvor hvide malede sig i hovedet før at gøre grin med de slavegjorte) • Ubevidst reproduktion af racistisk stereotyp i kulturen ved fortsat anvendelse af blackfacing • Opgør med dette i læserbreve og interviews. • Argumenter pro et contra (for og imod) aflysningsen • Online debat + skriveøvelser <p>Kernestof</p> <p>Sider i OneNote:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Appelformer kort & Appelformer – uddybende, uddrag fra Paldam m.f. <i>Idansk</i>, Systeime: https://idansk.systeime.dk/?id=c1668 • Påstand og belæg (af KSP) • Pyrus og Blackfacing (af KSP) • Pro et contra 1 & 2 (af KSP) • Påstand, belæg og hjemmel (af KSP) • Mere om hjemmel (af KSP) • Toulmins udvidede model (af KSP), med uddrag fra: • Søren Vrist forklarer modellen: https://www.youtube.com/watch?v=35bqJ90khEA

	<ul style="list-style-type: none"> • Lille Lars vil have en iPhone: https://www.youtube.com/watch?v=Y6vGc-9Hx_M • Argumenttyper – teori, uddrag fra Ole Schultz Larsen: <i>Håndbog til dansk – litteratur, sprog, medier</i> (systeme ibog) og Jørgensen og Onsberg: <i>Praktisk argumentation</i> (2000). • Debat om blackfacing (uddrag fra to facebook-debatter) • To typer af etos (af KSP) • Appelformer PP (af KSP) • Det retoriske pentagram (af KSP) • Talegenrer (af KSP), uddrag fra https://indidansk.dk/tale-genretraek samt Ole Schultz Larsen: <i>Håndbog til dansk</i>: https://hbdansk.systeme.dk/?id=204#c606 • Borgen – politisk tale (af KSP), inkl. Klip fra borgen, afsnit 1: https://www.youtube.com/watch?v=fn7c7EHtCLU • Borgen – transskription • Om prinsens tale (af KSP), uddrag og video find på: https://www.dr.dk/nyheder/indland/retoriker-om-kronprins-frederiks-tale-til-mor-han-har-haft-sit-livs-gennembrud-paa (af journalist Karen Klærke, DR.dk sep. 2022) • Stil og tone, uddrag fra Ole Schultz Larsen: <i>Håndbog til dansk</i>: https://hbdansk.systeme.dk/?id=203 • Sproglige figurer, uddrag fra Ole Schultz Larsen: <i>Håndbog til dansk</i>: https://hbdansk.systeme.dk/?id=194 • Retoriske virkemidler, uddrag fra Søren Vrist: https://www.youtube.com/watch?v=Vlgpe6h6jNc og: <i>Ind i dansk</i>: https://indidansk.dk/metafor • Notater til video (af KSP) • Beskidte trick, Ole Schultz Larsen: <i>Håndbog til dansk</i>: https://hbdansk.systeme.dk/?id=205#c628 • Stoltenbergs nytårstale, tekst og video, Jens Stoltenberg og NRK, pdf + https://tv.nrk.no/serie/statsministerens-nyttaarstale/2012/NNFA42003411/avspiller • Find dårlige argumenter (inkl. PDF), bygger på https://hbdansk.systeme.dk/?id=205 <p>Supplerende stof:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Borgen, DR 2010, afsnit 1: https://www.dr.dk/drtv/se/borgen_293103 • Debatten: 19. jan 2023: https://www.dr.dk/drtv/se/debatten_-uhellig-alliance_362977 • Gintberg i det krænkede Danmark, DR, sendt 13.10.2018: https://www.dr.dk/drtv/se/jan-gintberg-i-det-krænkede-danmark_64874
Omfang	Fra d. 11/1-23 til d. 2/2-23, 17 moduler (34 lek. a 45 min.) = 25,5 timer Normalsider: ca.
Særlige fokus-punkter	Det sproglige perspektiv: Retorik, argumentation, appelformer, kommunikationssituationen, sproget i argumenterende og professionsrettede tekster, i taler. Det mediemæssige perspektiv: Sproget i medier, debat, opinion. Sociale medier. Personlig stemme.
Væsentligste arbejdsformer	Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klassediskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skriveøvelser, gruppearbejde, herunder CL.

Titel 9	Diskursanalyse
Indhold	<p>Centrale begreber</p> <p>Diskurs: En offentlig samtale, måder at tale på, som giver visse perspektiver og udelukker andre. Magten i sproget. Tilbyder gode og dårlige identiteter (fx ”en rigtig dreng” modsat ”tøsedreng”) og reproducerer dermed kulturen.</p> <p>Diskursanalyse: Nodalpunktet (emnet), ækvivalenskæde (række af ord og argumenter i en tekst, der definerer nodalpunktet – jf. et semantisk skema), differenskæde (række af ord og argumenter, der viser et modbillede til nodalpunktet)</p> <p>Flydende betegnere: semantisk ”tomme” og meget ”bøjelige”/”flydende” ord og altid positive udtryk, en hver diskurs forsøger at tage patent på, fx ”frihed”.</p> <p>Kønsteori: Den essentialistiske opfattelse/biologisk determinisme (kun to rigtige måder at være køn på) vs. diskursivt køn (kønnet som kulturskabt igennem sproget/diskurs, dvs. mange måder at være køn på – kønnet er noget, man performer, også selv om man kan har den binære opfattelse).</p> <p>Performativt køn/socialt køn: Man tillægger sig typiske kønsstereotypiske træk igennem opdragelsen (teorien om diskursivt køn peget på dette)</p> <p>Patriarkatet: Den tidligere herskende diskurs (hegemoniske diskurs), hvor der er to køn og manden bestemmer (sproget bærer præg af dette)</p> <p>Den udfordrende diskurs: Ny måde at tale om køn på</p> <p>Sundhedsdiskurs: Nodalpunkt i ”Stenalderkost”: Sundhed er energi. Ækvivalenskæder: grove fødevarer, oprindelighed, naturlighed, bearbejdede grøntsager og kød – det giver energi. Differenskæde: Stivelse er dårligt (kroppen ikke skabt til at fordøje det i diskursens opfattelse – giver ikke energi osv.).</p> <p>Udfordrende diskurs: video Simple feast. Nodalpunkt: ”Kød er usundt”, kun en differenskæde: pølser erstattes med cigaretter i gamle film (bruger patos: sjove billeder).</p> <p>Forandring af diskursen: Fødevarerministeriets kostråd for ti år siden lagde vægt på bevægelse og individuelt ansvar for ikke at spise fedt. I dag: Fødevarer skal være klimavenlige, velvære står over bevægelse.</p> <p>Kernestof</p> <p>Sider i OneNote:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskursanalyse, Ole Schultz Larsen/Systeme: https://hbdansk.systeme.dk/?id=202 • Kønsteori, uddrag fra ”Samfundsfag på tværs”: https://samfundsfagpaatvaers.systeme.dk/?id=142 • Biologisk vs. socialt køn, uddrag fra ”Køn og ligestilling”: https://xn--knogligestilling-lxb.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=249 • Diskursivt køn, uddrag fra ”Køn og ligestilling”: https://xn--knogligestilling-lxb.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=249 • Stilaflevering, debat om køn: Nikoline Linnemann Prehn: Vi er mennesker, før vi er køn (kronik): https://www.information.dk/debat/2018/06/mennesker-foer-koen samt Lilly B. Tang (læserbrev): ”At køn er en social konstruktion, er kvindeundertrykkelse i forklædning”, https://www.information.dk/debat/2022/06/koen-social-konstruktion-kvindeundertrykkelse-forklaedning?lst_tag • Diskurser – sprog i samfundet, uddrag fra Claus Nielsen m.fl: <i>Begreb om DANSK</i>, systeme: https://begrebdansk.ibog.dansklf.dk/?id=349

	<ul style="list-style-type: none"> • Sundhedsdiskurs, fra Claus Nielsen m.fl: <i>Begreb om DANSK</i>, systime: https://begrebdansk.ibog.dansklf.dk/?id=350 • To tekster om sundhed: Thomas Rode Andersen, uddrag af kogebog ”Stenalderkost”, JP/Politikens forlag 2014 og Simple Feast: “Maybe it’s time to quit meat?” – kampagne 2018: https://www.youtube.com/watch?v=Go8qL6XA_6U • Flydende betegnere (af KSP) • Begrebsoversigt (af KSP) • Ændring i sundhedsdiskursen (af KSP) med analyse af fødevarerministeriets diskurs: https://fvm.dk/foedevarer/mad-maaltider-og-sundhed/de-officielle-kostraad <p>Supplerende stof: Sider i OneNote:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analysemodel og PowerPoint • Film i forløbet <ul style="list-style-type: none"> ○ "Signe Molde på udebane: Hos LGBT+" DR2 nov. 2020: ○ https://www.dr.dk/drtv/se/signe-molde-paa-udebane_-hos-lgbt_220763 ○ ”Danskerne først”, valgvideo fra DF med Morten Messerschmidt (2022): https://youtu.be/HQ19IJ41rr0 ○ "Run Like a Girl" - Always-reklame: https://youtu.be/qtDMYGjYIMg
Omfang	Fra d. 6/2-23 til d. 2/3-23, 9 moduler (18 lek. a 45 min.) = 13,5 timer Normalsider: ca.
Særlige fokus-punkter	Det sproglige og mediemæssige perspektiv. Andet skriftlighedsforløb. Genrer- og formidlingsbevidsthed. Elektronisk portfolio. Indblik i sprogets funktion og variation, herunder dets samspil med kultur og samfund.
Væsentligste arbejdsformer	Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klasses Diskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skriveøvelser, gruppearbejde, herunder CL.

[Retur til forsiden](#)

Titel 10	Romanlæsning
Indhold	<p>Centrale begreber</p> <p>En roman er en længere, flerstrengt tekst (mange personer, miljøer over lang tid, flere handlingsforløb, hovedpersonen udvikler sig)</p> <p>Klassisk form: Dannelsesromanen, med eventyrets hjemme-ude-hjem-struktur.</p> <p>Moderne form: Udviklingsroman (psykologisk interesse for hovedpersonen, ofte mere præget af miljø frem for arv), afviklingsroman (forfaldsroman) – hovedpersonerne går til grunde i en eller anden forstand – det moderne samfund skildres</p> <p>Selvbiografi: Forfatteren skriver om sit eget liv</p> <p>Autofiktion: Forfatteren digter videre på sit eget liv (siden år 2000)</p> <p>Kernestof</p> <p>Sider i OneNote:</p> <p>Romanteori, uddrag af Ole Schultz Larsen: <i>Håndbog til dansk</i>, Systime iBog: https://hbdansk.systime.dk/?id=172#c1170</p> <p>Individuel læsning af selvvalgt roman + mundtlig oplæg</p>

	Supplerende stof: Romananalyse (af KSP)
Omfang	Fra d. 6/3-23 til d. 30/3-23, 8 moduler (16 lek. a 45 min.) = 12 timer Normalsider: ca. 200, afhængig af længde på roman
Særlige fokus-punkter	Værklæsning: roman. Anvende centrale mundtlige fremstillingsformer (herunder holde oplæg og argumentere for et synspunkt) med formidlingsbevidsthed.
Væsentligste arbejdsformer	Primært individuelt arbejde, dokumentere i elektronisk portfolio.

[Retur til forside](#)

Titel 11	Lyrisk og modernisme
Indhold	<p>Centrale begreber</p> <p>Lyrisk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er en kortere, koncentreret tekst • Lyrisk/centrallyrisk digt: Ofte om stemninger og følelser i et bestemt øjeblik • Fokus på digtets jeg (kunst for kunstens egen skyld, kunst uden et formål) • Fortælleren kaldes det lyriske jeg (der er også ofte et lyrisk du i et digt) • Episk digt: Fortællende digt med en handling • Brugslyrik: fx sange eller lejlighedsdigte/politisk kunst (digte med et formål). • Lyriske træk: Kan genkendes som et digt ud fra den grafiske opsætning i strofer og verslinjer (strofisk). • Bunden form: mest før 1900-tallet. Faste strofer, rim. Ubunden form: mest efter 1900 (kaldes også frie vers), både med og uden rim. • Gør ofte brug af billedsprog (sammenligninger, symboler og metaforer (fx besjæling, personificering og tingsliggørelse) • Gør brug af sproglige figurer, såsom modsætninger og gentagelser. • Bryder ofte med normalsprogets ordvalg, syntaks og tegnsætning. • Kan danne et billede eller figur igennem sin opsætning og brudte linjer (figurdigt). <p>Litteraturhistorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernismen (retning i 1900-tallet), der bryder med den realistiske fremstilling og bliver mere sprogligt eksperimenterende og provokerende. • Ekspressionisme: Tom Kristensen i 1920'erne. Voldsom udtrykskunst (forsætter impressionismen fra Herman Bang). Det grimmes æstetik: Det grimme i den moderne verden ses som noget smuk (fx "Det blomstrende slagsmål"). • Johannes V. Jensen ("Ved frokosten") – mere realistisk end Tom Kristensen. • 1960'erne/60'er-modernisme: Klavs Rifbjerg og Peter Seeberg. Lægger vægt på beskrivelse af det absurde i den moderne verden med sin velstand, kombineret med frygten for altødelæggende atomkrig. • Prosadigte: Ofte mere realistiske – opstillet som digte med linjeskift, men nærmer sig det normale skriftsprog (typisk fra 1970'erne, kaldet "knækprosa"). • 1980'erne/80'er-modernisme/kropsmodernisme/Storbymodernisme: Michael Strunge. Storbyen og kroppen kommer ind i kunsten (minder både om ekspressionismen og en nyromantik, hvor følelserne igen kommer på banen). • Nyeste tids litteratur: 2000-tallet: realisme, autofiktion (selvfremstilling og fiktion over eget liv, fx Caspar Eric), minimalisme (læseren skal selv fortolke), rå sprog, readymades (digtet låner fra virkeligheden, fx kopiere tekst andre steder fra).

Semantik:

- Læren om ords betydning (betydningsbærende ord er mest substantiver, adjektiver og verber)
- Semantisk skema: Ord i en tekst vil typiske samle sig i nogle kategorier som peger på tekstens tema (lidt som diskursanalyse, hvor ækvivalenskæderne definerer nodalpunktet). Ofte er det ene skema på billedplanet (kildeområde) og et andet på realplanet (målområde).
- Metaforik: En gennemgående brug af næsten samme metafor igennem en tekst
- Tekst med mange navneord: Tung og stillestående, meget information
- Tekst med mange verber: Giver teksten mere dynamik.
- Opdeles i tilstandsverber/sanseverber, overgangsverber/bevægelsesverber, handleverber.

Kernestof

Sider i OneNote:

Lyrik – genrebekrivelse, uddrag af Fibiger, Johs. m.fl: i *Litteraturens huse*, System iBog, 29/3-23: "Lyrik": <https://litteraturenhuse.systeme.dk/?id=1634> og Larsen, Ole Schultz: *Håndbog til dansk*, System iBog, 29/3-23: "Digte":

<https://hbdansk.systeme.dk/?id=172#c1175> og "Rim og rytme":

<https://hbdansk.systeme.dk/?id=198>

Billedsprog – lang forklaring, uddrag fra Larsen, Ole Schultz: "Sproglige billeder" fra *Håndbog i dansk*, System iBog, 29/3-23: <https://hbdansk.systeme.dk/?id=188>

NATMASKINEN, Strunge, Michael: "NATMASKINEN" fra *Vi folder drømmens faner ud*, 1981

Semantik, uddrag fra Petersen, Jan A.H. "Semantiske felter", august 2017, gymdansk.dk, besøgt 2023: <https://www.gymdansk.dk/semantiske-felter.html#>

Verbernes semantik, uddrag fra Bennike, Solveig m.fl. Faglige forbindelser, Dansk lærerforeningen 2005, s. 46)

Digtet "Hjemstavn", "Hjemstavn", 1926, af Martin Andersen Nexø

Metaforens semantik (af KSP)

Digte om fugle, Karen Blixen: "Vinger", 1915 og "Sig tiden nærmer"

Præludium fra "Trækfugle", St. St. Blicher, 1836

Digtet "Ved Frokosten", Johannes V. Jensen i *Digte* 1906

"Det blomstrende Slagsmål", af Tom Kristensen fra digtsamlingen *Fribytterdrømme* (1920).

Modernisme, uddrag af Fibiger, Johs. *Litteraturens veje*, System 1996 samt "Storbyen kommer ind i lyrikken" fra *denstoredanske.dk* (tidligere udgave, besøgt 2016)

Martin A. Hansen, digtet "De henrettede", *Folk og frihed* 1944

Benny Andersen – Digtsamling (Skynd dig langsomt, Borgens Forlag, 1998)

SVENSK, Cornelis Vreeswijk: "Deirdres Samba", *Tio vackra visor och Personliga Person* (Metronome 1968): <https://www.youtube.com/watch?v=BAx55cY7Pho>

Supplerende stof:

Sider i OneNote:

Billedsprog – kort oversigt, fra *Ind i dansk*: <https://indidansk.dk/metafor>

Video og PP (se videoer om digtene samt link til PowerPoint).

Analysemodel til lyrik

Albummet (playliste til Benny Andersen)

Omfang	Fra d. 11/4-23 til d. 20/4-23, 8 moduler (16 lek. a 45 min.) = 12 timer Normalsider: ca.
Særlige fokus-punkter	Det sproglige og litterære perspektiv. litteraturanalytisk tilgang et historisk, tekster fra 1870 til i dag, tekster fra modernismen. Kanon: Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg. Litteraturanalyse og -fortolkning – anvendelse af relevante litterære metoder – litteratur-, kultur-, og bevidsthedshistoriske perspektiveringer – tekster gennem kreative arbejdsprocesser (remediering).
Væsentligste arbejdsformer	Diverse arbejdsformer både analoge og digitale, såsom tavleundervisning, klasses Diskussion, fælles elektronisk portfolio, lærer- og elevoplæg, kollektive og individuelle skriveøvelser, gruppearbejde, herunder CL. Genskrivning (remediering).

[Retur til forside](#)

Titel 12	Repetition
Indhold	<p>Centrale begreber Genbrug af tidligere forløb, få nye ting, se fanebladet ”Repetition” i OneNote Postmodernisme – repetition af storby-tema fra lyrikforløb Nyeste litteratur: Eksperimenterende realisme</p> <p>Kernestof Sider i OneNote (”Repetition”): SVENSK, Cornelis Vreeswijk: ”Deirdres Samba”, <i>Tio vackra visor och Personliga Person</i> (Metronome 1968): https://www.youtube.com/watch?v=BAX55cY7Pho 80’er-modernisme, uddrag fra Kjær-Hansen m.fl.: <i>Litteraturhistorien - på langs og på tværs</i>, Systeme iBog: https://litthist.systeme.dk/?id=177 Caspar Eric, ”Jeg vil ikke tilbage”, <i>Digte fra dage med covid-19</i> (2020) Nyeste litteratur, uddrag fra Kjær-Hansen m.fl.: <i>Litteraturhistorien - på langs og på tværs</i>, Systeme iBog: https://litthist.systeme.dk/?id=294</p> <p>Supplerende stof: Litteraturhistorisk oversigt Analysemodeller</p>
Omfang	Fra d. 25/4-23 til d. 11/5-23, 9 moduler (18 lek. a 45 min.) = 13,5 timer Normalsider: ca. 20
Særlige fokus-punkter	Eksamenstræning. Svensk tekst, nyeste litteratur.
Væsentligste arbejdsformer	Diverse arbejdsformer, mest læsning og notetagning i små grupper

[Retur til forside](#)